

Det blir vad vi gör det till – så vad gör vi det till? En diskursanalys av LVU-domar.

Av Carl-Emil Lindberg

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
vt 14

Handledare: Johan Cronehed

Abstract

Author: Carl-Emil Lindberg

Title: Det blir vad vi gör det till - så vad gör vi det till? En diskursanalys av LVU-domar.

Supervisor: Johan Cronehed

Assessor: Maria Bangura Arvidsson

The aim of this study was to examine how social problems are constructed through the power of the written word. By studying 23 cases of 3§ LVU (Care of Young Persons Special Provisions Act) the aim was to try to determine how young boys and girls antisocial behavior were described depending on their gender.

The study has been carried out through a social constructionist perspective that focuses on gender and how it is being constructed in our society. By using discourse analysis my goal was to understand how words could create differences in gender and how these differences was beeing expressed.

The study showed that boys are being portrayed as more aggressive than girls whereas girls tend to be portrayed as hard to reach and with a running away-behavior.

Keywords: LVU, Care of Young Persons Special Provisions Act, discourse analysis, social construction, gender.

Innehållsförteckning

Problemformulering	3
Syfte och frågeställning	4
Allmänna begrepp	4
<i>LVU – Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga</i>	4
<i>Genus eller kön</i>	6
Tidigare forskning	6
Litteratursökning.....	6
Forskning om ungdomsvård och rättsapparaten	7
Genus och konstruktion i forskningen	9
Metod och tillvägagångssätt	10
Design	11
Insamling av empiri	12
Urval	13
Kodning.....	14
Dokumentanalys	14
Diskurs och diskursanalys	15
Forskningsetiska överväganden	16
Verifiering	16
Teori	17
Socialkonstruktionism.....	18
Genus och sociala konstruktioner	20
Diskursteori.....	21
Begrepp inom diskursteori.....	22
<i>Nodalpunkt och moment</i>	22
<i>Diskursivt fält - diskursordning</i>	22
<i>Teoretisk knut</i>	23
Resultat och analys	24
Diskursen om "aggressiva pojkar"	24
Diskursen om "de frånvarande och utsatta flickorna"	28
Sammanfattning av resultat.....	32
Avslutande reflektion	33
Referenser	35

Problemformulering

Det är möjligt att förstå hur sociala problem tillskrivs grupper av människor, lastade med varierad dignitet, genom olika förutsättningar som på förhand är givna. Det kanske är den snitslade banan som på förhand kan ge oss en vinnare, men också en förlorare. Att det handlar om att innan startskottet tillhöra en given *kategori* eller att *kategoriskt* utvecklas förutsättningslöst, är en viktig problematisering för dessa frågor. Genom osynliga mallar kan vi orientera oss, samhälleligt anpassa oss men också utesluta och döma ut andra och deras handling. Det är befogat att anta att dessa mallar förändras över tid och följaktligen skapar avvikelser som kan ses som en produkt i relation till vad som anses i tiden vara normalt. Det är i linje med detta antagande troligt att beteenden som tidigare erhållit legitimitet fråntas densamma och följaktligen får en annan betydelse i ett senare skede (Foucault, 2001).

Forskning (t.ex. Schlytter, 1999; Andreassen, 2003; Hydén & Månsson, 2006; Kullberg, 2012) visar att pojkar respektive flickor utgör sådana kategorier som knyts till olika sociala problem. Det lyfts även fram i forskningen att detta vidare kan ha att göra med de genuskonstruktioner som råder i samhället. Med andra ord menar denna forskning att normbrytande beteende kan ses som ett resultat av genuskonstruktionerna och vad vi ”väljer” att se och inte se.

Studiet av samhällets normer och dess riktningar, vilka ”mallar” som är rådande i just vår tid, kan göras på olika sätt med olika material och olika teoretiska utgångspunkter. Jag har valt att använda mig av LVU-domar då de har som funktion att slutligen besluta om vad som samhälleligt skall accepteras och inte accepteras utifrån beteende och levnadsmönster.

I denna uppsats vill jag belysa de beskrivningar som skriftligen framförs i de fastställda LVU-domarna; vad det är som framförs, hur det görs och med vilka ord. Forskning på området (Schlytter, 1999 & 2000) säger att vi har en ojämnställd lag som resulterar i diskriminering av flickor genom att, enligt denna forskning, ge flickorna större ansvar i relation till deras handlingar och dess utrymme och samtidigt ge pojkarna större utrymme för normbrytande beteende. Det är för detta normbrytande beteende jag ämnar utröna i LVU-domarna och på vilket sätt det uttrycks.

Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att bidra med en utvecklad belysning av rådande diskurser inom användningen av LVU och dess uttryck i LVU-domar. Genom diskursanalys, socialkonstruktionistisk teori och textanalys vill jag reflexivt förstå och problematisera normativa riktlinjer.

- Hur skildras förutsättningarna för beslut om vård enligt LVU i domarna?
- Vilka diskursiva mönster är utmärkande för respektive kön?
- På vilket sätt uttrycks detta i domarna?

Allmänna begrepp

I mitt arbete finns begrepp som inledningsvis förtjänar en introduktion då dessa nämns frekvent och är specifikt för min studie, dock som allmänna begrepp och inte som en teoretisk grund eller analytiskt verktyg.

LVU – Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) är en kompletterande lag till SoL, eller socialtjänstlagen (2001:453). I januari 1982 genomfördes en reform inom socialtjänsten. De vårdagar som tidigare präglade det sociala arbetet i samhället ersattes av helt nya och man skapade SoL som en ramlag. Grundläggande för denna lag är att insatser skall ske på frivilliga grunder men socialnämnden har också ett ansvar för att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden. I och med detta så bildades Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga som ett komplement i de fall där den unga eller dennes vårdnadshavare inte genom samtycke kunde mottaga insatser och där situationen var sådan att vårdbehov var nödvändigt, utifrån barnets bästa. Lagen är således ett verktyg för socialnämnden att fullfölja sitt uppdrag om skydd, vård och behandling (Socialstyrelsen, 1997:15).

Inledande i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) står att läsa:

“1 § Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med

den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård med stöd av 3 § får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.”

Vidare följer den paragraf som mitt arbete är inriktat på att studera, nämligen den som kallas för ”beteendeparagrafen”. I denna står att läsa:

“3§ Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.”

I denna paragraf görs bland annat tydligt att risken, gällande den unges hälsa och utveckling, skall vara påtaglig. Med detta utesluts begrepp som ringa eller troliga och grundar sig på konkreta och påtagliga risker. Detta är viktigt, bland annat av den anledningen att anförandet från socialnämnden då bör innehålla argument som tydliggör den påtagliga risken och därmed konkretiserar vad i det enskilda ärendet som anses utgöra sådant beteende som kliver över de gränser om samhälleligt godtagbart och accepterat beteende.

Vidare i paragrafen lyfts rekvisitet “annat social nedbrytande beteende” fram. Detta rekvisit ämnar att användas i de fall då den sammantagna beteendeproblematiken utgör en sådan risk, som avses i paragrafen, men som inte uppfyller de två övriga rekvisit som samma paragraf inleds med. Detta kan exempelvis handla om enstaka brott, prostitution eller farligt umgänge (Socialstyrelsen, 1997:15).

Genus eller kön

Begreppen kön och genus diskuteras ofta i forskningen som två olika företeelser. I forskningen görs gärna en skillnad på det biologiska könet och det sociala genuset (Kullberg, 2012). I min uppsats har jag som avsikt att använda båda begreppen som ett redskap i att förtydliga vad jag i texten pratar om. Det innebär att när jag skriver genus så avser jag den sociala process som skapar manligt och kvinnligt medan när jag skriver kön så avser jag om det endast fysiskt kan bestämmas som flicka eller pojke.

Tidigare forskning

Litteratursökning

Jag har i huvudsak använt mig av sökmotorerna Libris, LibHub, Google, Google Scholar samt Helsingborgs stadsbibliotek. Sökorden som jag använt mig av är ”diskursanalys”, ”diskursteori”, ”socialt arbete”, ”genus”, ”ungdomar”, ”ungdomsproblem” och ”LVU”. För att få de sökresultat som kunde vara av relevans för mitt arbete kombinerade jag alltid genus, socialt arbete och ungdomar med en precisering av vad jag ämnade söka efter. Detta för att dessa sökord var så vida och allmänna att de resulterade i en mängd vitt skilda resultat om allt möjligt. Exempel på kompletterande sökord som jag använt mig av är ”ungdomsproblem”, ”LVU” eller ”diskursanalys”. Google använde jag som en språngbräda till den forskningen som jag sökte, eftersom Google i sig inte är någon specifik sökmotor för forskning och dessutom är väldigt bred och varierad i sina sökresultat. Därför sökte jag exempelvis på ungdomsproblem + genus + socialt arbete på Google för att sedan kontrollera var de källor som respektive dokument, artikel eller avhandling kom ifrån. Forskning om genus och socialt arbete är ett stort ämne och det finns väldigt mycket information att hämta om ämnet. Det har varit svårt att avgränsa urvalet då sökningsresultaten har varit så pass omfattande. För att försöka göra en begränsning i sökningarna och vidare en avgränsning i urvalet så har jag valt att titta på de resultat som berör ungdomar och deras problematik. Detta har hjälpt mig att sortera litteraturen på bibliotek och internet.

Eftersom mycket av litteraturen hänvisar och refererar till tidigare forskning har jag valt att i min litteraturgenomgång försökt att finna originalstudierna för att skapa mig en fördjupad förståelse för ämnet.

Forskning om ungdomsvård och rättsapparaten

Andreassen (2003) har gjort en studie i vilken han studerar institutionsbehandling av ungdomar samt vad forskningen säger på detta område. Andreassen (ibid) diskuterar bland annat könsskillnader vid behandling och konstaterar att de flesta studier som gjorts på ungdomar med beteendeproblematik av allvarligare art har gjorts på pojkar. Dock menar han att flickor börjar synas mer i undersökningar som gäller allvarligare ungdomsproblem. Vad Andreassen (ibid) avser med allvarliga beteendeproblem framgår inte i klartext, dock av innehållet att bedöma uppfattar jag det som att det handlar om kriminalitet eller våldsbrott. Tilläggas bör att undersökningarna på detta område visade en tydlig koppling till tidig debut i missbruk och det var följaktligen en bidragande faktor för en fortsatt kriminell livsstil.

Vidare diskuterar Andreassen (ibid) det faktum att studier inte visat på skillnader mellan könen vad gäller riskfaktorer gällande utveckling av beteendeproblem. Detta blir intressant för mig, utifrån min forskningsfråga och empiri, då det är just dessa riskfaktorer som lyfts fram i nämndernas anförande i LVU-domarna genom att hänvisas till det som kallas för ”påtaglig risk för hälsa och utveckling”.

Ungdomsstyrelsen (2013:4) har på regeringens uppdrag gjort en studie om ungdomar och jämställdhet. I denna studie tas bland annat upp skillnader vad gäller sexualbrott och hur en rådande samhällsnorm även bidrar till en gråzon vad som egentligen menas med sexualbrott. Vidare nämns att det var dubbelt så många kvinnor än män som blivit utsatta för sexualbrott enligt studien.

Mattson (2007) problematiserar den sociala relationen mellan kvinnor och män samt hur den vidmakthålls bland annat inom tvångsvården. Mattson tar upp hur regler upprättas inom tvångsvården som i grunden bygger på givna könsuppfattningar om sexualitet och hur kvinnor ses som utsatta och om hur män ses som utsättare.

Vidare lyfter Ungdomsstyrelsen (2013:4) fram att forskningen om maskulinitet ofta kopplas ihop med våld. Detta belyses ur ett konstruktionistiskt perspektiv och problematiseringen kring att detta bidrar till att konstruera manlighet.

Ungdomsstyrelsen (2013:4) belyser även maskuliniteten och dess konstruktion i andra närbesläktade teman som trakasseri, mobbning och våld i grupp.

Crick och Grotpeter (1995) har gjort en studie om aggression och om hur olika typer av aggression är kopplade till pojkar respektive flickor. Resultatet i deras studie visade på att flickor representerade en majoritet inom den relationella aggressionen medan pojkar var lika överrepresenterade inom den overta aggressionen.

Broberg, Almquist och Tjus (2003) skriver om ”bråkiga barn” och om aggression utifrån en barnpsykologiskt perspektiv. De beskriver aggression som något barn både lär sig och föds med. Vidare belyser de könsuppfattningar hos vuxna och hur de upprätthåller föreställningar om aggressivitet och vad som anses ingå i begreppet aggressivitet. De uttrycker en skillnad i hur föräldrar beskriver sitt barns beteende beroende av kön, trots att beteendet i sig inte skiljer sig åt mellan könen. Med andra ord så beskrivs samma beteende på olika sätt, beroende av om det är en pojke eller flicka.

Liknande beskrivningar lyfter Hydén och Månsson (2006) upp utifrån ett personalperspektiv från ett behandlingshem. Personalen tenderade att uttrycka pojkar och flickors beteende som olikheter och motsatser, bland annat att pojkar uttrycker sig med våld medan flickor bär saker inom sig. Vidare ansåg personalen att det vara lättare att arbeta med pojkarnas problematik då den inte låg lika djupt som flickornas.

Ett par olika avhandlingar har dykt upp under mitt sökande efter forskning på ungdomar och LVU. Ett återkommande mönster i den befintliga forskningen tycks vara det fokus som riktar sig mot den icke könsneutrala rättsapparaten och på vilket sätt detta tydliggörs i de domar forskare studerat. En annan röd tråd är den teoretiska ansats som tar sin utgångspunkt i det feministiska forskningsfältet.

Schlytter (1999) har i sin avhandling belyst den könsneutrala frågan utifrån en dokumentanalys av LVU-domar. Här tittar hon närmare på det tredje rekvisitet; annat socialt nedbrytande beteende. Schlytter kommer fram till att lagen ej är könsneutral och att flickor diskrimineras i ärendehantering på förvaltningsrättslig nivå.

Utifrån denna studie bör man vidare fråga sig hur dessa slutsatser kan påverka den majoritet pojkar som döms till vård enligt LVU.

Schlytter (1999, 2000) diskuterar ett dubbelt normsystem i sin slutdiskussion. Hur en icke könsneutral lag samt hur en outtalad metanorm samverkar för att den ovan nämnda diskrimineringen skall hållas vid liv. Flickor hålls ansvariga för sina

handlingar i större utsträckning än pojkar, där ansvaret läggs på någon annan eller annat. Vidare beskriver Schlytter diskrimineringen i form av att pojkar tillåts göra mer än flickor innan de blir föremål för LVU.

Svensson (2001) tar upp hur den moderna forskningen kring genus och juridik riktar kritik mot den rättstradition som bär upp det synsätt som hävdar rättssystemets neutralitet inför värden och människor. Det ligger i den akademiska världens händer att producera nya perspektiv på rättstraditionen för att kunna stimulera till förändring.

Ponnert (2003) har skrivit en avhandling om tvångsvård enligt LVU, belyst ur socialsekreterares perspektiv. Ponnert (2003) lyfter ett perspektiv om att ungdomar och deras normbrytande beteende kan härledas till samhällets ovilja att anmäla och uppmärksamma bristande föräldraförmåga i hemmen. I hennes studie framträder vidare socialsekreterarnas perspektiv på institutionsvården och dess förtjänster till ungdomar med normbrytande beteende och hur institutionsvården ses som en förmån för dessa ungdomar att utvecklas positivt. Detta kan också förstås, enligt Ponnert (ibid), som ett sätt för samhället att skydda sig självt genom att stänga inne den destruktivitet som ungdomarna ”utsätter” samhället för. Det finns också en diskussion om förvaltningsrättens blandade kunskap om barn och dess behov vilket medför att besluten som tas i denna instans riskerar att bli godtyckliga och svåra att förutse.

Sjöblom (2002) har i sin avhandling studerat varför ungdomar rymmer eller kastas ut hemifrån. Studien är gjord bland annat utifrån socialsekreterares perspektiv och hur de ser rymning som något som drabbar flickor i större utsträckning än pojkar. Detta konstaterande är något som Sjöblom (2002) menar går att se i mycket av den tidigare forskningen. Sjöblom (2002) diskuterar könsperspektivet utifrån sin empiri och belyser kontrasten i att pojkar omhändertas på grund av att deras handlingar rubriceras som brott medan flickor omhändertas på grund av att deras handlingar överträder samhällets värderingar och vad som anses vara samhälleligt normalt.

Genus och konstruktion i forskningen

Hydén (2002) diskuterar frågan ”vad är en kvinna?” och menar att forskningen inte lyckats ge ett svar. Forskningen enas av att den försöker sammanföra olika perspektiv för att kunna skapa ett teoretiskt språk för analys riktat mot maktförhållanden könen emellan.

Kullberg (2012) tar upp hur forskningen har försökt att påvisa det antagande som säger att kvinnor och män knyts till olika beteenden på grund av de biologiska skillnaderna. Bland annat tas uppfattningen om maskulinitet och aggressivitet upp som ett fokus för att påvisa den biologiska kopplingen. I sådana studier länkas exempelvis testosteronproduktionen till ett mer aggressivt beteende. Dessa studier menar dock Kullberg (2012) innefattar svaga bevis då man inte lyckats påvisa något samband mellan testosteronhalt och bruk av våld.

Vidare skriver Kullberg (2012) om hur olika premisser för vård av ungdomar träder fram i vårt sociala arbete. Pojkars problematik beskrivs av behandlingspersonal som synliga och påtagliga medan flickors problematik beskrivs som mer djupgående och psykologiska.

Modern forskning om maskulinitet kritiseras ofta genom att den inte har tydlig förankring i den feministiska teorin och att forskningen i stor del utförs av just män. Denna kritik kan sammanfattas med att den inte tar hänsyn och visar ödmjukhet inför det den är sprungen ur, det vill säga feminism i forskningen. Forskningen präglas vidare av en bristfällig begreppsapparat och fastar ofta i hegemonisk manlighet som ensam teoretisk utveckling (Herz & Johansson, 2011). Herz och Johansson (ibid) tar även upp hur statistik och konstaterande om manlighetens koppling till brott, narkotika och våld riskerar att vara starkt bidragande till den rekonstruktion av genusuppfattningar som finns idag och medför en oproblematiserad syn på den komplexitet som genus innebär.

Metod och tillvägagångssätt

I min uppsats har jag som syfte att studera domar, 23 stycken (14 pojkdömmen och 9 flickdömmen), från förvaltningsrätten i Skåne län. Syftet är vidare att göra detta utifrån en kvalitativ forskningsmetod.

I val av metod har jag utgått från min frågeställning. Den kvalitativa forskningsmetoden syftar till att belysa frågor om vad saker och ting handlar om och vad dessa innebär i en viss kontext, istället för att exempelvis titta på en frekvens för ett visst begrepp (Widerberg, 2002).

Jag kommer nedan att presentera mitt tillvägagångssätt, från tanke till studie.

Design

Initialt under förarbetet till uppsatsen hade jag en del odefinierade frågeställningar som behövde preciseras. Dessa handlade om hur vi konstruerar kön i samhället, på vilket sätt vi i olika forum uttrycker och skapar dessa konstruktioner osv. För att komma vidare i processen försökte jag att koka ner frågeställningarna, dessa av något mer filosofisk karaktär, till frågor som definierade mitt fokus och faktiska inriktning. Dessa blev socialkonstruktionistiska med betoning på genusfrågor.

I Hjerm och Lindgren (2014) tar författarna upp hur designprocessen skapar ett manus för hur forskningsarbetet skall gå tillväga. Som forskare ställer man sig frågan:

”vilken metod och källa till empiri kan bäst besvara min frågeställning?”.

Min design går ut på att, genom att titta på hur vi språkligt beskriver och konstruerar normbrytande beteende hos ungdomar i förvaltningsrättens domar gällande LVU, vidare analysera om det finns konstruktionistiska och diskursiva skillnader mellan könen pojkar och flickor. Med andra ord; om olika diskurser inom det språkliga uttrycket går att finna baserat på kön och hur dessa i så fall ser ut. Detta resonemang leder mig vidare till det faktiska metodvalet; diskursanalys.

Diskursanalys är ett stort begrepp och metodologiskt brett som innefattar flera perspektiv och teoretiska plattformar. Under processen har jag sökt förståelse i ett par olika metodologiska arbetssätt (som nämns vidare i arbetet) men inriktat mig på det som kallas för *diskursteori*, vilket jag går in på närmare i senare kapitel. Jag vill dock lyfta fram denna teori, initialt endast som begrepp, för att här förklara parallella processer, eller verktygslådor, som jag använt mig av i mitt arbete att nå målet med min studie. Som nämns mer ingående i senare kapitel, är inte diskursteorin en konkret metod utan gränsar mer till ett teoretiskt perspektiv. Av denna anledning behöver jag en mer generell kvalitativ forskningsgrund att stå på i mitt användande av diskursteorin som teori *och* metod. Syftet med att den skall vara generell grundar sig i att den behöver vara kompatibel med diskursteorin och inte skapa motsättningar i arbetsprocessen.

Som kvalitativ forskningsgrund har jag därför valt att använda mig av, i huvudsak, Lindgrens (2014) mall för generell kvalitativ analys. Denna mall är beskriven under det kommande avsnittet *kodning*. Denna kommer löpande att genomsyra presentationen av min empiri, analys och resultat.

Avslutningsvis vill jag nämna att valet av empiri grundar sig på antagandet att domen utgör en tydlig avgränsning i vad som anses vara socialt nedbrytande beteende. Utsagorna är inte utformade för att framhålla varför ungdomen i fråga *inte* skall omhändertas utan tvärt om argumentera för varför ungdomen anses ha ett sådant normbrytande beteende som enligt förvaltningsrätten innebär en påtaglig risk för ungdomen att skada hälsa och utveckling.

Insamling av empiri

LVU-domar är offentliga handlingar. Initialt försökte jag att, genom internet, hitta domar i olika databaser. Dessa visade sig dock vara svåråtkomliga då dessa databaser kräver ett konto som i sin tur förutsätter att man, genom sin arbetsgivare, har avtal med respektive databas. Jag bestämde mig relativt snabbt för att istället söka min empiri direkt hos förvaltningsrätten. Jag valde därför en förvaltningsrätt i en större stad i Sverige för att öka chansen att kunna få ut en större andel domar med avseende på LVU och den 3§.

Under arbetets gång besökte jag denna förvaltningsrätt vid tre tillfällen. Här fick jag bläddra igenom ca 3000 domar av alla förvaltningsrättsliga slag. Detta för att ingen sökmotor fanns att tillgå för att plocka ut en specifik dom, som exempelvis ”LVU-dom, 3§, annat socialt nedbrytande beteende”. Däremot fanns möjligheten att få en lista på samtliga domar som berör Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Genom denna lista fick jag tillgång till målsnummer för samtliga LVU-domar.

I de ca 50 pärmarna som var tillgängliga hos förvaltningsrätten bockades domarna av på listan allteftersom jag gick igenom pärm för pärm.

Pärmarna innehöll, som nämnt ovan, domar från samtliga förvaltningsärenden från januari 2013 – januari 2014. Jag tog därför målsnummer för målsnummer från listan och letade upp den aktuella domen för att sedan avgöra om den föll inom de urvalskriterier jag gjort upp för denna process.

Dessa var initialt:

- Domen skall gälla bifall om ansökan för LVU
- Domen skall gälla beredande av vård enligt LVU

De domar som föll bort under denna urvalsprocess var de som gällde avslag för ansökan om LVU samt de LVU-domar som gällde omedelbart omhändertagande,

förhandling gällande omprövning av LVU samt ärenden som berörde upphörande av vård enligt LVU. Anledningen till att omedelbart omhändertagande inte togs med i första urvalsprocessen är att jag upptäckte att dessa domar generellt endast innehöll ett beslut och därmed inget referat från någon mer grundligt gjord ansökan. Domar som däremot gäller beredande av vård enligt LVU förutsätter en mer omfattande ansökan, med tillhörande utredning av ungdomen, vilken i sin tur ges stor plats i den slutliga domen och det var denna ansökan/utredning som utgjorde målet för min analys.

När domarna slutligen var utvalda började jag med nästa urvalsprocess.

Urval

Utifrån min forskarfråga och valda fält var LVU-domar en initial tanke och vidare till och med en förutsättning för min studie. För att kunna belysa frågor om hur ungdomars normbrytande beteende beskrivs utifrån anförande och slutligen grund till beslut om vård enligt LVU behövde jag följaktligen ta del av domslut inom den tidigare nämnda lagen. Då dessa är offentliga dokument kan medborgare idag begära ut dessa handlingar via de förvaltningsrätter som finns i Sverige. Till en början var jag inte säker på om studien skulle fokusera på både flickor och pojkar och bestämde mig därför att begära ut samtliga domar från ett år tillbaka i tiden, januari 2013- januari 2014. Ett annat kriterium var att domarna skulle gälla bifallande om vård enligt LVU. Jag har därför inte tagit del av domar med avslag gällande ansökan om vård enligt LVU. Detta för att fokus skall riktas mot de ungdomar som, enligt förvaltningsrättens mening, har ett sådant normbrytande beteende att det föreligger behov av vård enligt LVU. Åldern på ungdomarna är avgränsad till 12-18 år. Denna avgränsning är gjord utifrån min insamlade empiri och min slutsats genom denna att det verkar vara inom denna ålder som flest ärenden aktualiseras. Det bör tilläggas att denna slutsats gäller endast det geografiska område vari studien är gjord.

Vidare skall domen gälla den 3 §, LVU, samt att anförandet från socialnämnden skall gälla fler än ett rekvisit. Detta innebär att det skall finnas en uttryckt social problematik och antisocialt beteende utöver missbruk och kriminalitet.

Kodning

Efter urvalsprocessen där materialet har samlats in börjar den kvalitativa analysprocessen. Lindgren (2014) utgår från tre steg i detta arbete: reduktion av data, presentation av data samt slutsatser och verifiering. Övergripande har materialet gått igenom flera gånger för att möjliggöra den interaktiva arbetsprocess som kvalitativ analys innebär. Målet är att resultatet skall bli så stabilt och välgrundade som möjligt och slutligen att processen når *mättnad*. Att genomgå denna process innebär att läsa materialet om och om igen för att vidare utkristallisera de koder och teman som framträder under läsningarna (Lindgren, 2014).

Inledningsvis läste jag därför igenom hela materialet två gånger för att skapa mig en uppfattning om materialets innehåll. Vidare gjorde jag ett första urval som presenterats ovan, där domarna delades in i kategorier om vilka domar som behandlade den paragraf (3§) samt sociala beskrivningar som min forskningsfråga syftade till att undersöka.

Följt av detta började den läsning som syftade till att ordna materialet efter kategorier, dock inte som uppdelning mellan domarna utan snarare kategorisera olika snitt i domarna som helhet. Detta för att få en tydligare överblick av materialet (Lindgren, 2014).

Dokumentanalys

Att använda dokumentanalys, eller textanalys, innebär att man ser en viss typ av dokument som adekvata för en viss frågeställning. Dokumentet används alltså på samma sätt som om det vore en transkriberad text från en intervju (Repstad, 2001). *Dokumentanalysen* kommer från en tradition inom forskningen som berör historien. Texterna har sitt ursprung i hur något förhöll sig när texten skrevs och betraktas och analyseras följaktligen alltid i efterhand. För att kunna analysera ett dokument behöver vi alltså tidsbestämma det för att vidare kunna sätta oss in i de förhållanden som i den givna situationen var rådande (Holme & Solvang, 1997).

Repstad (2007) beskriver skillnaden i att ta avstamp ur ett källmaterial utifrån ett *värderande* alternativt *beskrivande* material. I de flesta fall så finns det ingen källa som uteslutande tillhör den ena eller den andra kategorin, utan har i generella termer inslag av dem båda. Den beskrivande kategorin passar bäst att använda sig av om

forskaren har för avsikt att titta på hur ett visst förhållande egentligen är. Vidare menar Repstad (2007) att om man som forskare vill förstå en aktörs förhållningssätt eller krav utifrån ett dokument så har man som forskare störst vinning i att använda sig av *värderande* dokument. I linje med denna uppfattning kommer jag att använda mig av LVU-domar då dessa är värderande så till vida att vad som uttrycks i dessa värderas inom en rättsligt normativ ram om vad som är normalt respektive avvikande, vad som är rätt och vad som är fel.

Diskurs och diskursanalys

Diskurs som begrepp har definierats på olika sätt, vilket framhålls av Sahlin (1999). Sahlin (1999) lyfter fram Foucault, Fairclough och van Dijks beskrivningar som tre olika och samtidigt, i viss utsträckning, lika begreppsdefinitioner.

Enligt Sahlin (1999) menar Foucault att diskursen är ”praktiserat språk” eller ”framställningsordning”. Det handlar om hur vi genom språket skapar mening och kunskap. Fairclough kombinerar denna diskursdefinition med språkvetenskapliga perspektiv och framhåller även det dialektiska förhållandet mellan hur diskurser konstruerar verklighet och konstrueras av densamma. Van Dijks diskursdefinition riktas här åt diskussionen och debatten som diskurs, här menas att text och tal kan anta olika positioner och ändå utgöra innehållet i samma diskurs.

En vid och allmängiltig definition är att diskurs handlar om innebörden i vad och hur vi talar och skriver. De teman på hur och vad som uttrycks och som utvinns ur ett visst textmaterial kan följaktligen kallas för diskurser (Sahlin, 1999).

Diskursanalysen kännetecknas av att den behandlar text som data och inte ser texten som information och som direkt avspegling av verkligheten den beskriver. Som vidareutveckling av den rent språkvetenskapliga textanalysen, bidrar den samhällsvetenskapliga diskursanalysen till att förstå ett ursprung i en given kontext och på vilket sett den upprätthåller och samtidigt skapar diskursen genom verklighetskonstruktioner. En viktig pelare inom diskursanalysen är också att intresset är riktat till en socialkonstruktivistisk ansats och inte mot en sanningssökande sådan. Med andra ord intresserar diskursanalytikern sig av på vilket sätt diskursen i mellanmännisklig kommunikation skapas och hur den uttrycks, alltså inte huruvida

texten som diskurs är en objektiv sanning eller inte (Sahlin, 1999). Detta går jag närmare in på under nästa kapitel om teori.

Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (2014) uttrycker vikten av forskningen och dess betydelse för samhället och dess medlemmar. Utifrån forskningskravet framhålls en medborgerlig rättighet att forskning bedrivs, att den är väsentlig och håller hög kvalitet.

Individskyddskravet delas upp i fyra grundpelare: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet handlar om att ge nödvändig information till de av uppsatsen berörda. Under detta krav specificeras att om informationen hämtats från befintliga myndighetsregister skall detta bedömas från fall till fall. Jag har informerat förvaltningsrätten om mitt syfte och arbete med domarna samt arbetets omfattning. Den andra grundpelaren är samtyckeskravet. Här skall forskaren inhämta uppgiftslämnarens samtycke att använda informationen som utlämnas. Jag har även här försäkrat mig om att förvaltningsrätten samtycker till användandet av domarna. I enlighet med detta krav har jag av etiska skäl och vidare risk för att återuppväcka svåra upplevelser hos individerna som domarna berör valt att inte söka samtycke hos dem.

Utifrån konfidentialitetskravet och förvaltningsrättens uppmaning har jag valt att helt avidentifiera personerna som domarna berör. Det innebär även att materialet skall förstöras i samband med att det inte längre är föremål för studien.

Nyttjandekravet handlar om att det som inhämtas endast skall användas för forskningsändamål, vilket är huvudsyftet med min insamling av information.

Verifiering

En viktig reflektion kring kvalitativ forskning är huruvida den kan kvalitetssäkras. Inom kvantitativ forskning pratar man om reliabilitet, validitet och objektivitet. Dessa begrepp är dock inte användbara i kvalitativ forskning enligt Lindgren (2014) då det inte fyller sitt syfte i den forskningstradition som kvalitativ forskning står för och syftar till. Dock lägger Lindgren (2014) fram förslag på hur man kan tänka kring och översätta dessa termer till en mer användbar verifiering av kvalitativa analyser.

Att arbeta länge med sitt material och pröva sitt resultat mot tidigare forskning är ett

sätt att göra analysen mer tillförlitlig. Jag har dels arbetat igenom min empiri i flertalet omgångar för att se om jag finner nya vinklar eller fenomen.

Ett ytterligare verktyg som jag använt mig av kallas för *peer-briefing* vilket innebär att man presenterar och diskuterar analysen med personer som inte alls är insatta eller delaktiga i arbetet. Detta har medfört att jag har kunnat förstå mitt eget resonemang och upptäcka eventuella luckor i arbetet samt genom presentation se om analysen känns begriplig.

Att vara noga och konsekvent i sin begreppsanvändning har varit ett sätt för mig att strukturera och följa den systematik som jag utgått ifrån. Detta gäller bland annat den begreppsapparat som diskursteorin tillhandahåller.

Till sist gäller det att *följa upp de observationer* som dyker upp under arbetets gång som eventuellt strider mot de huvudmönster som tidigare uppmärksammats (Lindgren, 2014).

Detta har jag ett antal gånger fått göra och trotsa den besvikelse som det inneburit när jag insett att det jag trodde jag hade funnit inte bar hela vägen.

Teori

En viktig utgångspunkt i mitt arbete, vilken också utgör en teoretisk förutsättning, är att det inte finns en hierarkisk ordning bland empiriska material. Min utgångspunkt är följaktligen att det inte finns någon underförstådd eller självklar skillnad i att studera texter från veckotidningar i jämförelse med ”LVU-domar”. Med andra ord tillskriver jag inte texter av mer formell karaktär, exempelvis förvaltningsrättsliga domar, en högre sanningshalt än en artikel från veckopressen.

Det innebär att sanningen inte ges utrymme i analysen utan lämnas helt utanför till förmån för det konstruktionistiska perspektivet; att ”kvinnan var våldsam och misshandlade sitt barn” läses alltså inte av intresse för få att veta om kvinnan *verkligen* var våldsam och misshandlade sitt barn eller ej, utan istället med fokus på hur skribenten valt sina begrepp och sin uttrycksform.

Börjesson (2003) belyser just detta och hur perspektivet om hur delar av samma verklighet spelar en viktig roll i diskursanalysen.

En offentlig utredning eller en dom från förvaltningsrätten förväntas dock utgöra en mer korrekt bild av verkligheten än exempelvis en artikel om ”skandalen i

kändisvärlden”, men utifrån detta perspektiv är respektive text en lika stor och viktig del av konstruerandet av verkligheten (Börjesson, 2003).

Foucault (1993) diskuterar olika utestängningsprinciper som verkar inom och för diskursen. En av de utestängningsprinciper som tas upp är den om uppdelning mellan förnuft och vansinne. Den vansinnigas historia betraktas som icke sanningsenlig, utan någon bevisgrund och förpassas gärna till en kategori av obefintligheter. Detta är en mycket gammal tradition och är vidare något som även idag framträder i allra högsta grad. Foucault (1993) menar att vi än idag har en tydlig uppdelning mellan vad som är förnuftigt och vad som är vansinnigt genom att tillskriva olika aktörer olika förtroende. Man kan se Börjessons (2003) och Foucaults (1993) perspektiv som motsatser på så vis att det ena talar för ett helt neutralt förhållningssätt till källors tillförlitlighet och det andra talar för att vi inte kan påverka vårt synsätt då diskursens makt gör att vi förhåller oss olika beroende av vem som säger vad.

I min studie väljer jag att ta Börjessons (2003) perspektiv utifrån ett aktivt val av synsätt där jag försöker se bortom det auktoritära och hierarkiska när jag studerar LVU-domarna och har med mig Foucault (1993) som redskap att förstå mer djupgående hur texterna påverkar mig, och hjälpa mig att förhålla mig kritiskt till det jag tar del av i domarna och i slutändan den diskursiva kraft som påverkar mig. Detta återkommer jag till i analysavsnittet.

Sahlin (1999) benämner denna spänning som en dialektik där diskursen påverkar så väl som påverkas av samhället och hur detta kan studeras från respektive vinkel på så vis att vi belyser samhällets förändringar genom diskursanalysen och följaktligen kan studera diskursens förändringar i relation till samhällets föränderlighet.

Med andra ord konstruerar vi, genom talet och skriften, en verklighet som samtidigt är sprungen ur en konstruerad verklighet. Diskursen är alltså både konstruerad och konstruerande.

Socialkonstruktionism

Grunden till idéer om socialkonstruktionism kommer från Berger och Luckmann (1979). De menar att individen socialiseras in i ett samhälle där gemensamma uppfattningar skapar sanning om verkligheten. Via institutionalisering, genom

vanemässigt handlande och agerande, skapar man verkligheter som uppfattas som sanna. Varje individ startar sitt verklighetsbildande genom att socialiseras in i institutioner som exempelvis sin familj, skola och samhälle. Här ser och hör barnet hur dennes föräldrar gör och säger vilket det i sin turordning lär sig och för vidare till nästa generation. Genom processer av detta slag skapas följaktligen mönster i beteenden hos människan; hur vi agerar, vad/hur vi pratar om/till varandra och vårt universum (Berger & Luckmann, 1979).

Payne (2008) förtydligar detta resonemang genom att beskriva sociala konstruktioner som något som inte är kommet ur rationellt tänkande eller bevisninga tester och experiment utan ur hur vi tolkar samspelet mellan människor.

Lindgren (2007) lyfter fram uppfattningen om vad som är ”manligt”. Utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv är manligheten, vad som anses vara manligt, helt socialt språkligt konstruerat. Det är alltså inte en avspegling av en biologisk verklighet där manlighet är naturligt på ett visst sätt, utan manligheten är skapad av människan genom historiska beskrivningar. Det är följaktligen inte sagt att en uppfattning om manlighet på 1800-talet i Argentina är densamma som den i Tyskland på 2000-talet. Sociala konstruktioner ändras över tid och rum och är i ständig utveckling, men är samtidigt en produkt av tidigare uppfattningar och idéer. Som nämndes är även rum avgörande, alltså *var* något konstrueras och inom vilket kulturellt sammanhang det skapas. De sociala konstruktionerna ter sig dock vara högst naturliga i det dagliga samspelet, människor emellan, och de gör att vi handlar och talar utifrån konstruktionen som en självklar och naturlig del av oss (Lindgren, 2007).

Foucault (2001) beskriver den normaliserande sanktionen och hur det disciplinära systemet rangordnar och förhåller skilda handlingar och beteenden till varandra. LVU 3§ inrymmer tre rekvisit som har i syfte att rama in lagen och beskriva på vilka grunder ett tvångsomhändertagande kan göras. Det tredje och sista rekvisitet gäller ”ett annat socialt nedbrytande beteende” vilket, utifrån vad som kan utläsas, inte uttrycker ett specifikt beteende utan ett övrigt beteende.

Foucault (2001) förklarar hur allt som avviker från regeln är straffbart, hur olika ”fel” tillmäts olika straff utifrån ett hierarkiskt system som underordnar sig normaliteten. Det har i syfte att hålla en konstgjord ordning som stöds av den lag som är upprättad. Detta kan förstås som det som Foucault (1993) diskuterar om diskurser och dess makt. Normaliteten är det som systemet underordnar sig, vilken i sig är skapad utifrån hur diskursen formats över tid vilket resulterar i konstruktioner om avvikande och straffbara beteenden.

Förvaltningsdomar bör följaktligen kunna vara ett, av sannolikt flera, instrument där man genom skriften kan utläsa beteenden som tydligt kategoriseras som avvikande, som inte faller under normalitetens kriterier, skapade av diskursen och som vidare uppenbart är straffbara.

Genus och sociala konstruktioner

Som en vidareutveckling av det socialkonstruktionistiska perspektivet har jag valt att i denna uppsats använda mig av Judith Butlers (1993) tankar om genus som en del av och ur konstruktioner och diskurser.

Butler (*ibid.*) diskuterar hur genus skapas på en metanivå där diskursen och konstruktionerna i diskursen ger oss begränsade ramar för respektive genus. Butler (*ibid.*) talar om den första interpellationen som ett första steg i att diskursivt forma genus.

Interpellation kan beskrivas som en kommunikativ adressering med speciella förväntningar. Med andra ord; när ett barn interPELLERAR sin förälder genom att ropa ”Pappa!” så kommer det uttrycket med en del förväntningar på vem och hur denna är (Whinter Jorgensen & Phillips, 2000).

Butler (1993) menar att redan vid den första interpellationen som görs i samband med ett ultraljud, där barnmorskan utbrister ”det är en pojke!”, befästs en diskursiv ram om genus och individen.

Butler (*ibid.*) diskuterar genus som ett komplext konstruktionistiskt fenomen. Hon lyfter fram kritiker som menar att genus inte kan vara genomgripande konstruerat, att det finns skillnader mellan könen som är fysiska och inte kan hänvisas till något diskursivt konstruerat. Mot denna kritik vänder sig Butler (*ibid.*) och menar att det snarare behövs en omprövning av betydelser gällande genus. Utifrån det strukturalistiska perspektivet ses könet som en, i större utsträckning, materiell produkt

av naturen där givna skillnader är ett faktum. Butler (*ibid.*) menar här att i samma stund som man erkänner dessa skillnader befäster man också en konstruktion som man själv, genom anledningen till erkännandet, ställt sig emot. Det vill säga; om vi nu erkänner att det finns skillnader mellan könen så har vi också förstärkt och befäst en diskurs med en mängd av sociala förväntningar på respektive kön. Att män och kvinnor utifrån skilda fysiska förutsättningar förväntas klara olika saker olika ”bra”, agera på skilda sätt utifrån de fysiska förutsättningarna eller fungera olika i olika situationer. Alltså är denna kritiker själv en del av en konstruktion när kritikern egentligen hade tänkt sig förklara dess obefintlighet.

Butler (*ibid.*) tar vidare upp diskursens makt och hur den genom våld begränsar våra uppfattningar och förväntning genom uteslutning. Genom att utesluta begrepp och betydelser försöker den befästa sin position och ram. Detta kommer jag återkomma till i analysen.

Sammanfattningsvis introducerar Butler (*ibid.*) ett begrepp för den process i vilken genus genom upprepade handlingar och språkligt användande konstrueras, nämligen *performativitet*. Genus är alltså inget man aktivt sätter på sig när man går upp på morgonen utan är skapat genom att vi upprepat gör och pratar på ett visst sätt om kön och genus vilket i sin tur skapar en naturlig känsla för vad som är manligt och kvinnligt. Genus är alltså performativt.

Diskursteori

För detta arbete har jag som tidigare nämnts valt att arbeta med diskursanalys som metod och teori. Inom diskursanalysens litteratur vittnas om ett relativt brett metodspektra där diskursanalys har formats och utvecklats på olika sätt över tid. Kritisk diskursanalys, diskursiv psykologi samt diskursteori lyser kanske starkast bland de metoder jag har tagit del av. De två förstnämnda har övervägts även för denna uppsats men då de riktar fokus mot fenomen och metodologiskt angriper dessa utifrån perspektiv som i första hand inte harmoniserar med mitt syfte har jag slutligen valt att arbeta med diskursteori.

Laclau och Mouffe är grundarna till det som kallas för diskursteori. I deras mest uppmärksammade verk, *Hegemony and socialist strategy* (1985), introduceras diskursteorin och begrepp som hör till den. Jag har dock valt att utgå från Whinter Jorgensen och Phillips (2000) adaption av diskursteorin då jag anser att den ger en

mer konkret, lättförståelig och användbar definition av diskursteorin för mig och mitt arbete.

I Winther Jorgensen och Phillips (2000) skriver författarna om hur diskursteorin egentligen inte tillhandahåller en konkret verktygslåda för metदानvändning, utan utvecklar en teoretisk grund för ett diskursanalytiskt arbete. Dock görs ett gott försök i boken till att ge läsaren en närmare inblick i hur diskursteori i praktiken kan gå till. För att bryta ner diskursteorin i dess beståndsdelar som jag kommer att använda mig av behövs här göras ett klagörande av metodens begreppsapparat.

Begrepp inom diskursteori

Nodalpunkt och moment

Diskursen är som en linje som rör sig inom ett visst fält, där diskursens riktning bestäms av dess alla moment. Moment innefattar alltså alla tecken i en diskurs. De fungerar som knutarna som håller ihop nätet. Deras betydelse och innebörd definieras genom att de har en bestämd relation till övriga moment i diskursen. En vidare fördjupning i teckens betydelse finner vi i det som kallas för nodalpunkt.

Nodalpunkter är unika tecken som genom sin avgörande betydelse också ger andra tecken mening och form i relation till diskursen. Exempelvis är kroppen en nodalpunkt i den medicinska diskursen, där begrepp som skalpell eller vävnad får betydelse genom denna nodalpunkt (Winther Jorgensen, Phillips, 2000).

Diskursivt fält - diskursordning

För att en diskurs skall kunna ses som just en diskurs måste också diskursen utesluta det som inte ingår i själva diskursen. De moment som håller diskursens fisknät samman och intakt omges av ett hav, skapat av massa tecken som inte ingår i det nät som diskursen utgör. Detta hav kallas för *diskursivt fält*. Winther Jorgensen och Phillips (2000) belyser här en kritik mot diskursteorin. Kritiken syftar till att förstå förhållandet i det diskursiva fältet. Problematiseringen görs utifrån frågeställningen om hur det diskursiva fältet konstitueras genom diskursen eller om det är en ologisk, osammanhängande massa av ord och betydelser som inte har något med diskursen i fråga att göra. I samband med denna belysning lyfter författarna en begreppsdefiniering och benämner det ostrukturerade och ologiska fältet, som utgörs

av en mängd tecken som inte har med den aktuella diskursen att göra, som diskursivt fält.

Det yttre fält av tecken som ingår i liknande diskurser, vari diskurserna i viss utsträckning interfererar med varandra, kallas för *diskursordning*. Detta begrepp är lånat från den kritiska diskursanalysen.

Oavsett vad vi kallar detta yttre fält i relation till diskursen så utgörs det av tecken som inte fått sin betydelse fixerad i diskursen. Dessa tecken benämns, i diskursteorin, som *element* (Winther Jorgensen & Phillips, 2000).

Element skulle kunna beskrivas som ett förstadium till moment. Där momenten är definierade i relation till andra moment och nodalpunkter, är elementen odefinierade och utgörs alltså inte av någon bestämd form eller betydelse. Diskursen ämnar göra elementen till moment, dock är detta en ständig process och någon fixering i diskursen är praktiskt omöjlig då denna befinner sig i en ständig förändring.

Som tidigare nämnts bestämdes *kroppen* utgöra en nodalpunkt i den medicinska diskursen. Detta tecken kan även framträda som ett element. Nodalpunkter var alltså de unika tecken som i relation till andra gavs en bestämd betydelse och mening, men det är också det som gör tecknet kropp till potentiellt element, då det just är i relation till andra begrepp eller tecken som det får sin betydelse. Utan dessa är det ett tämligen intetsägande ord, vilket följaktligen gör det till ett element. Denna begreppsrelation benämns som den strävan där tecknet blir en *flytande signifikant*. Här är ett tecken en nodalpunkt i en diskurs men i en annan diskurs ett element. Med andra ord är tecknet bestämt i sin form och betydelse för en diskurs men i en annan har det en inte lika tydlig betydelse och mening, och det är just detta förhållande som skapar en *flytande signifikant* (Winther Jorgensen, Phillips, 2000).

I diskursteorin talar man om interpellation. Detta begrepp betyder att när vi titulerar eller kategoriserar i tal och skrift så kommer denna kategorisering eller titulering med en, av diskursen formade, mängd olika förväntningar. Så när vi exempelvis säger mamma, pappa, flicka eller pojke så förhåller vi oss och förväntar oss rent diskursivt till interpellationen vilken blir en produkt av diskursens konstruktioner.

Teoretisk knut

Jag kommer under min studie att arbeta utifrån den ovan nämnda teorierna.

Diskursteorin kommer att användas som ett teoretiskt språk att applicera på de koder

och tematiseringar som jag finner under arbetet. Syftet är att den skall få mig att förstå sambanden mellan tecken i de diskurser som framträder i studien. När jag kodar och tematiserar min empiri är även mitt mål att ha Börjessons (2003) perspektiv som grund för att hjälpa mig att inte hamna i ett sanningstänk eller frågor om ”hur det verkligen var”. Vidare vill jag genom det socialkonstruktionistiska perspektivet och slutligen Butlers (1993) tankar om genus kunna fördjupa mig i mitt resultat och förstå eventuella uteslutningsprocesser i diskurserna som påverkar resultatet. Empirin är därför extra spännande enligt mig då LVU-domarna tydligt är präglade av vad som inryms i diskursen, det konstruerade, och kanske framför allt vad som utesluts från det som diskursivt anses vara ett ”annat socialt nedbrytande beteende”.

Resultat och analys

Jag har valt att presentera och redogöra för mitt resultat tillsammans med analysen för att detta integrerande bäst framhåller och tydliggör resultatet utifrån studiens syfte. Vidare har min frågeställning fått sätta ramen för redogörelsen. Jag har därför valt att redogöra för de *diskursiva mönster* som skiljer respektive kön åt. Nedan presenterar jag två diskurser som utifrån min studie har framträtt och positionerat sig i relation till kön.

Diskursen om ”aggressiva pojkar”

Ett diskursivt mönster som kunde urskiljas i majoriteten av domarna (11 av 14) gällande pojkar handlade om aggressivitet. Detta diskursiva mönster var praktiskt svårt att urskilja i de domar som rörde flickor då dessa inte innehåll någon beskrivning om aggressivitet eller våldsamhet.

Beteende är en nodalpunkt i diskursen om aggressivitet hos pojkar då detta tecken positionerar sig som ett privilegierat tecken i diskursen. Som utgångspunkt tagen från nodalpunktens position ordnas vidare andra tecken kring denna punkt och ger mening och betydelse åt, i detta fall, tecknet beteende (Winther Jorgensen och Phillips, 2000). Moment som fixeras kring nodalpunkten i denna diskurs, utifrån min studie, är *aggressiv, våldsam, explosiv, impulsiv och hotfull*.

Beteendebeskrivningar om aggressivitet i pojksdomarna hade en central roll i anförandet från nämnden och följaktligen även under beslutet om vård enligt LVU.

Jag presenterar nedan citat från två olika domar för att sedan illustrera olika ekvivalenskedjor som sammansatts utifrån dessa citat. Dessa citat anser jag vara representativa för den tidigare nämnda majoritet domar som gäller pojkar.

Exempel 1. P3

”De upplever att han styr med sin ilska och hot om våld mot familjen.”

”Han har varit **våldsam**, mycket **aggressiv** och **hotfull**.”

Exempel 2. P9

”P9 har vidare vid ett flertal tillfällen uppvisat ett aggressivt beteende.”

”Han uppträder **hotfullt** och **aggressivt** gentemot både jämnåriga och sina föräldrar.

Detta manifesteras genom misshandel, skadegörelse och ett övrigt **explosivt** och **impulsivt** beteende.”

För att göra en ekvivalenskedja med beteende som nodalpunkt utifrån dessa citat har jag tittat på de tecken som gör nodalpunkten verksam i sammanhanget, det vill säga de tecken som beskriver nodalpunkten.

De fetstilta tecken som framhålls ovan är tecken som beskriver personen i frågas beteende. De konstruerar en bild av på vilket sätt personen beter sig, de förklarar beteendet i sitt sammanhang. Enligt Winther Jorgensen och Phillips (2000) hjälps arbetet i att finna moment av att ställa sig frågan: ”vilka betydelser är relativt fixerade och oemotsagda?”. I de ovan utskrivna citaten ter sig de fetstilta tecknen som oemotsagda och skapar en sanning om hur det är.

Övriga tecken i dessa citat är element i relation till nodalpunkten och hjälper således momenten att fixeras i relation till just nodalpunkten *beteende*.

Dessa tecken utgör även moment i en diskurs om destruktivt beteende hos pojkar.

Diskursen försöker att reducera dessa moment till entydiga genom diskursen. Winther Jorgensen och Phillips (2000) beskriver att nodalpunkter är just en privilegierad punkt i en viss diskurs men är ofta ett potentiellt element i andra diskurser. *Beteende* är inte ett entydigt tecken därför att det antar olika identiteter i olika diskurser. Begreppet kan sättas in i olika sammanhang men konstrueras inte av samma tecken och får således olika betydelser i olika diskurser. Detta gör följaktligen beteende till en

flytande signifikant (se sid.12).

Broberg, Almquist och Tjus (2003) belyser könsuppfattningar och förväntningar på kön genom att hänvisa till studier som visade att vuxna hade olika förväntningar på små barn beroende av om det var pojkar eller flickor. Samma reaktion hos ett spädbarn beskrevs som starkare och aggressivt om de vuxna trodde att det var en pojke och inte om det var en flicka. Liknande resultat visades då ett spädbarn reagerade på en leksak som föreställde en gubbe i en låda. Om de vuxna trodde att det var en pojke beskrevs reaktionen som *ilska* medan flickans reaktion som *rädd*. Detta går att koppla till Butlers (1993) tankar om interpellationens betydelse och de diskursiva förväntningar som är konstruerade för respektive kön.

Utifrån samma perspektiv kan beskrivningar som aggressivitet, våldsamhet eller hotfullhet ses som diskursivt ordnade konstruktioner i LVU-domarna.

Förväntningar och diskursiva uppfattningar påverkar alltså hur vi konstruerar ett visst beteende, beroende av det kön vi interPELLerar.

Butler (1993) diskuterar diskursens våld för att organisera sig. Detta våld refererar till den uteslutningsprocess som krävs för att diskursen skall definieras. Med detta avses alltså studiet av tecken som *inte* ges rum i diskursen utan som lämnas helt utanför. Diskursen om den aggressiva pojken fixeras alltså bland annat genom att utesluta flickors aggressiva beteende.

Vidare i mitt resultat framkommer ett diskursivt mönster som särskiljer pojksdomarna från flickdomarna som handlar om föräldrars kontroll och förmåga att hantera pojkarna. Denna nodalpunkt, *föräldraförmåga*, utmärker sig inte hos pojkarna genom dess blotta existens utan snarare genom de moment som fixeras i relation till den. I domarna överlag ter sig föräldraförmågan utgöra en roll för bedömning av ett beteende. I flickdomarna framträder denna nodalpunkt i 7 av 9 domar medan för pojkarna i 11 av 14. Hos båda grupperna knyts moment som *gränssättning* och *brister i omsorg* till nodalpunkten om föräldraförmåga. Dessa utsagor exemplifieras nedan:

Exempel 1. P6

”P6 mamma **brister i omsorgen** genom att inte ha förmåga att vägleda och **gränssätta P6.**”

Exempel 2. F8

”Föräldrarna har inte heller förmåga att **sätta gränser** och känner oro för att de inte alltid vet var F8 vistas.”

Det som framkommer i dessa exempel är att gränssättning är viktig utifrån föräldrars förmåga till omsorg. Det som dock skiljer könen åt diskursivt, från nodalpunkten betraktat, är som nämnts vilka moment som knyts till nodalpunkten, eller snarare tillägget av moment i pojkarnas domar.

I 6/11 pojkdomar framträder moment som *hantera* och *kontrollera* i relation till föräldraförmåga vilka inte går att finna i flickdomarna. Exempel nedan visar på vilket sätt dessa knyts till nodalpunkten *föräldraförmåga*.

Exempel 1. P13

”Föräldrarna har inte kunnat **kontrollera** eller gränssätta honom vilket har skadat deras relation.”

Exempel 2. P14

”Föräldrarna beskriver sig som maktlösa och polis har varit kallad till hemmet då de inte kunnat **hantera** p14 i hans affektutbrott.”

Dessa moment i relation till nodalpunkten hjälper diskursen att bestämmas utifrån pojkars beteende. Winther Jorgensen och Phillips (2000) tar upp hur diskursen *etableras* genom att nodalpunkter får sin betydelse genom moment som knyts till dem. De exempel som visas ovan kan analyseras som att nodalpunkten föräldraförmåga, där moment som *hantera* och *kontrollera* knyts till nodalpunkten, hjälper diskursen om aggressiva pojkar att etableras.

Det är alltså inte *situationen* som är ohållbar eller okontrollerad utan *pojkar* som inte går att kontrollera och hantera i dessa domar.

Crick & Grotpeter (1995) beskriver hur begreppet aggressivitet har olika betydelser, dock med en gemensam nämnare om att åsamka något eller någon skada. I en studie visar de på att både pojkar och flickor är lika aggressiva, dock på olika sätt.

Momentet aggressiv är intressant i relation till denna studie då det tydligt kan visa på den konstruktionistiska meningen i hur momentet och dess betydelse i denna diskurs påverkar konstruktionen av kön. Alvesson (2003) menar att utifrån ett

diskursanalytiskt angreppssätt är det viktigt att se hur människor använder språket för att producera realiteter. Detta blir en förstärkning av det som Butler (1993) menar i form av den reproduktion av konstruktioner som genom handlingar och språk formar genus i samhället.

Diskursen om ”de frånvarande och utsatta flickorna”

Flickors beteende beskrivs i stor utsträckning i termer av att vara frånvarande. I samtliga domar framhålls beskrivningar där flickan på ett eller annat sätt inte är kontaktbar för familjen. Begreppet familj i detta avseende syftar till där flickan bor, det vill säga även familjehem räknas in. Det som gör detta diskursiva mönster relevant utifrån ett genusperspektiv är att det konstrueras som en självständig beteendeproblematik i sig. I pojksdomarna utgörs dessa beskrivningar av en minoritet medan de i flickornas domar framträder i en tydlig majoritet.

Moment kring nodalpunkten beteende, med avseende på flickdomar, är följaktligen avvika och rymma. Dessa är bestämda och entydiga tecken i förhållande till nodalpunkten beteende, i flickdomarna. Rymma eller avvika förstås alltså som att olovligen fysiskt försvinna från familjen utan dennes vetskap om var flickan i fråga befinner sig. Följande exempel visar hur momentet *avvika* och *rymma* står i relation till nodalpunkten:

Exempel 1. F9

”Hon **rymmer** hemifrån och gör sig **okontaktbar**.”

”Av utredningen i målet framgår att F9 uppvisat ett socialt nedbrytande beteende genom att bland annat **rymma** hemifrån och umgås med personer som begår kriminella handlingar.”

Exempel 2. F7

”Av utredningen framgår det att F7 vid flera tillfällen har **avvikit** från hemmet, **hållit sig undan** och vistats i olämpliga miljöer.”

Dessa exempel belyser en genomgripande diskurs i flickdomarna. Nodalpunkten som är beteende får en mening och betydelse genom att beskrivas i termer av rymningar

och avvikningar. Dessa tecken är entydiga i diskursen genom att de är fixerade till att beskriva ett beteende och att det alltid står i relation till flickans familj.

Denna diskurs kan härledas till en diskurs om flickor som utsatta. Schlytter (2000) tar upp hur flickors sexualitet tillmäts en hög bedömningsgrad. Enligt Schlytters studie omhändertas flickor på helt andra grunder än pojkar vilket främst härleds till en diskurs om att flickor ses som mer utsatta, med betoning på sexualitet, och att det är deras kropp och biologi som sätts i fokus vid rättsliga bedömningar i kontrast till pojkars handlande som motsvarighet (Schlytter, 2000).

Samma diskurs verkar även genomsyra den kommande behandling som väntar efter ett beslut om vård enligt LVU. Mattson (2007) tar upp hur en studie gjord på behandlingshem visar på en syn om mäns sexuella begär och kvinnors sexuella utsatthet. Män antas vara sexuellt *farliga* för kvinnor medan kvinnor antas vara sexuellt *utsatta* för mäns sexuella begär.

Detta diskursiva mönster går även att finna i min empiri då den enda interpellationen med avseende på kön görs gällande pojkar. Det vill säga att de enda tillfällen som kön skriftligen interPELLERAS i en löpande text är då pojkar framhålls, som i exemplen nedan:

Exempel F1.

”[...]hon riskerar att utnyttjas och fara illa i relationer med **killar** och kamrater.”

Exempel F3.

”F9 har ingen fungerande skolgång, och har bl.a.[...]rymt och utsatts för övergrepp, följt med okända **killar**[...]”

Interpellationen *killar* i detta avseende är unikt i min empiri då dess motsvarighet för flickor inte uttrycks i någon av samtliga domar, oavsett kön. Interpellationen har funktionen att den kommer med diskursiva förväntningar på det som utsagan interPELLERAR (Winther Jorgensen & Phillips, 2003). Med andra ord för uttrycket i exemplen ovan med sig förväntningar om vad det innebär för risker då flickorna i exemplen umgås med killar.

Denna process som ges utrymme i min empiri kan analyseras som del av konstruktionens produkt av genus. Butler (1993) menar att kön är en produkt av människors handlande och upprepade sådana vilka konstruerar kön. Denna

upprepande kultur skapar och återskapar kön och dess performativitet. Kön är alltså, enligt Butler, diskursivt konstruerat genom att uppfattas av oss människor som uppdelade och tillhörande utifrån konstruktion och rekonstruktion i samhällets olika rum. För att applicera denna teoretiska utgångspunkt på min empiri så ser jag sambandet mellan tidigare forskning och den empiri jag studerat. När forskningen framhåller kön och dess skilda relation till sexualitet, utsatthet och utsättande kan rekonstruktionen av dessa könsuppfattningar utkristalliseras i min empiri. Genom att framhålla flickors socialt nedbrytande beteende (nodalpunkt) i termer av rymning och avvikning (moment) samt att interpellera pojkar men inte flickor skapas en relation mellan könen vilka diskursivt konstrueras olika.

I denna del av studien träder också element fram som i sin diskurs inte har etablerat någon enhetlig betydelse.

Winther Jorgensen och Phillip (2000) beskriver elementen som tecken på ständig jakt efter att bli bestämda och entydiga moment i relation till nodalpunkten. Element är således ett tecken med potentiellt flera betydelser i samma eller en annan diskurs.

Element som tycks träda fram ur min studie är onåbar och isolering.

Onåbar och isolering är element då de inte har fixerats vid någon bestämd betydelse eller är entydiga. Onåbar och isolering kan både ha att göra med en fysisk företeelse och en psykisk i detta fall. Citaten nedan är hämtade från två olika domar för att åskådliggöra elementets flertydighet:

Exempel 2. F4

”Efter två dagar bröt hon åter överenskommelser med sin mamma om tider och gjorde sig **onåbar**”

Exempel 3. F6

”Hennes mående pendlar mycket och hon kan dels visa ilska och göra utspel, dels vara förtvivlad och **svår att nå**.”

I det första exemplet upplevs elementet *onåbar* handla om att hon inte är fysiskt nåbar, att hon inte befinner sig i närheten eller exempelvis inte svarar i telefon. I andra

exemplet verkar det handla om att hon psykiskt inte är *nåbar*, det vill säga att hon kommunikativt inte går att nå.

Hydén och Månsson (2006) diskuterar olika diskursiva riktningar inom behandling av ungdomar med sociala problembilder. De lyfter fram den diskurs som formas genom konstruktioner av flickor med beskrivningar som svåra, psykiskt djupgående och utsatta. Detta sätts i relation till den diskurs i vilken pojkar blir föremål för beskrivningar om aggressivitet, våld och hot. Dessa diskurser formas bland annat genom att sättas som motsatser och följaktligen leda till den uteslutning som Butler (1993) menar är diskursens makt och våld. Att vara svår att nå eller onåbar blir oavsett innebörd en fråga om att någon *vill* alternativt *bör kunna* nå dem.

Som tidigare tagits upp i avsnittet om teori är LVU-domarna ett intressant material att studera utifrån grundantagandet att de innehåller en tydlig inkludering och exkludering av vad som anses överträda vad som är socialt accepterat och vidare kan anses utgöra ett sådant nedbrytande beteende som avses i § 3 LVU.

I flickdomarna har jag kommit fram till att beskrivningar i utsagorna om beteende får sin betydelse genom moment och element som kan länkas till någon form av frånvaro. Frånvaron i sig anses alltså utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i § 3 LVU.

Sjöblom (2002) bekräftar detta resultat när hon tar upp hur flickor blir föremål för sociala insatser utifrån att de bryter mot de förväntningar som är kopplade till sitt kön. I sin studie presenteras tankar om att flickor väntas ha en högre moral och att det är bristen på denna som gör att de blir omhändertagna eller kopplade till andra sociala insatser. Sjöblom (2002) tar vidare upp hur rymning anses vara ett flickproblem, utifrån hennes studie, och kopplar uppfattningen om flickans relation till det värderingssystem som menar att flickor utsätter sig genom att rymma, vilket leder till konstruktionen om rebelliska flickor som vägrar vara snälla.

Butler (1993) menar att vad som anses vara kvinnligt i en diskurs om kön bestäms genom att olika auktoriteter, i olika sammanhang, interPELLerar kön och dess förväntningar. Dessa auktoriteter kan, utifrån min analys, exempelvis vara forskare, socialsekreterare eller en förvaltningsrätt. När dessa auktoriteter upprepat interPELLerar flickor och förväntningar om att flickor inte skall överträda samhällets värderingar och normer, skapas en diskurs i vilken flickan blir föremål för denna diskursiva sanning som senare potentiellt påverkar beslutet i vad som anses vara ett socialt nedbrytande beteende.

Sammanfattning av resultat

I resultatet och analysen har jag visat på diskursiva mönster som utmärker sig för respektive kön. Det har alltså varit de diskursiva mönster som varit märkbart framträdande hos respektive kön som analyserats i denna del.

I den första delen om pojkars aggressiva beteende framkom vissa unika moment som inte verkade användas i samma utsträckning i flickdomarna. Det är dock viktigt att uppmärksamma och notera att momenten i respektive diskurs inte utmärkte sig genom att vara absolut unika. Det handlar snarare om framträdandet i domarna som skapat förståelse för respektive diskurs.

Som ett exempel vill jag lyfta fram momentet *rymning*. Rymning är enligt mitt resultat utmärkande för flickor. Det är dock inte sagt att pojkar inte blir föremål för den typen av beskrivningar. Det som dock skiljer pojkar och flickor åt i relation till detta moment är att i flickornas fall utgör detta moment en stadig och avgörande beskrivning av det socialt nedbrytande beteendet. *Rymning* i relation till nodalpunkten *beteende* verkar inte behöva kompletteras med vidare betydelser och beskrivningar för att fixera nodalpunktens position i diskursen och följaktligen positionera *beteendet* som socialt nedbrytande och icke samhälleligt accepterat. Detta är dock fallet i pojkdomarna då momentet rymning endast verkar fungera som ett betydelsekompletterande moment i relation till nodalpunkten *beteende*. Som resultatet visar utmärker sig istället moment som exempelvis *aggressiv*, *våldsam* eller *hotfull*. Dessa blir framträdande i pojkdomarna då de inte verkar erhålla någon fixering eller betydelse i flickdomarna.

Det tenderar alltså mot att flickor ”endast” behöver rymma för att detta skall anses som ett socialt nedbrytande beteende medan pojkar behöver fler moment för att fixera samma betydelse och slutligen anses ha ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3§ LVU.

Vidare visar resultatet att interpellationen *kille* är unik för hela empirin. Det visade sig att man inte interPELLERAR kön så vida det inte rör sig om en kille. I det fallet verkar det vara diskursivt förståeligt att interPELLERA killen. Funktionen av interpellation är som tidigare nämnts, att den kommer med diskursiva förväntningar. Om man endast interPELLERAR killar och inte tjejer skapas även här ett diskursivt mönster som säger att antingen behövs inte tjejer interPELLERAS då denna inte kommer med några, i sammanhanget, väsentliga förväntningar eller så kan det helt enkelt förhålla sig så att

det inte finns diskursivt etablerade förväntningar för interpellationen *tjej*. Om den senare slutsatsen gäller skall alltså inte några tydliga förväntningar rekonstrueras hos läsaren då hen tar del av en utsaga likt ”han/hon följer med okända *tjejer* hem”. Analysen visar alltså i sin helhet att pojkar och flickor ingår i diskurser som inte genomgående är en del av varandra. Pojkars och flickors socialt nedbrytande beteende verkar alltså delvis definieras genom att stå i relation till varandra och med hjälp av de diskursiva konstruktioner som skapar kön och genus.

Avslutande reflektion

I min analys blir det tydligt att rådande diskurser reproduceras genom LVU-domarna som jag har studerat. Det blir dels tydligt genom att den faktiska språkanvändningen gör sig påmind - den har setts förut. Det blir också en fråga om vad handlande och språket avser att påverka och nå samt vad det faktiskt resulterar i. Språket används som ett verktyg att precisera problemen och även att hjälpa nämnderna och övriga myndigheter att göra sig förstådda i det sammanhang som de skall verka.

Utifrån tidigare forskning så är resultatet inte förvånande. Diskursens rekonstruktion visas här genom att blottas i domsluten. Samtidigt var jag tvungen att flertalet gånger återvända till materialet, konfirmera dess stoff och ständigt fråga mig; är detta verkligen uttryckt som jag läser det eller faller jag här och nu offer för diskursens våld.

Man kan nog aldrig neka den kraft av vilken man påverkas som forskare och faktum är att det kanske är just det erkännandet som gör att man överhuvudtaget kan forska om diskurser. Medvetenheten tvingar transparens och tydlighet att komma fram och vidare resultera i det man avsett att studera.

Att pojkars och flickors genus konstrueras genom diskursen kan givetvis ifrågasättas. Som jag hänvisade till i teoriavsnittet finns en framträdande kritik mot utgångspunkten att kön är konstruerat, inte bara genus. Butler (1993) menar ju att det krävs en omprövning av kön för att förstå genus och köns komplexitet. Visst skulle man kunna hävda att det kanske faktiskt *är* så att flickor inte är aggressiva och att pojkar är det, eller att flickor rymmer i avsevärt större utsträckning än pojkar. Men ur ett diskursteoretiskt och genusteoretiskt perspektiv är detta alltså inte speciellt intressant att studera förutom det *faktiska uttalandet* om att detta förhållande mellan genus och beteende existerar. Det socialkonstruktionistiska perspektivet, tillsammans

med det diskursinriktade stärks snarare genom den typen av uttalanden. Det blir ett kvitto på diskursens kraft och de sociala konstruktioner som formar en *naturlig sanning* i vårt samhälle.

I början av mitt arbete hade jag en tanke om att utforska om det fanns något som kan uppfattas som en generell pojk- eller flickdom. De diskursiva mönster som jag kommit fram till är centrala i de domar jag studerat och visar på en viss diskursiv skillnad utifrån hur vi konstruerar kön i domarna. Man skulle kunna säga att vissa konstruktioner endast skapas i vissa könsbestämda domar. Man skulle även kunna påpeka den diskursiva rekonstruktion som aktualiseras genom mitt resultat och hur det stärker en konstruerad sanning om kön. Detta går dock inte att generalisera i termer av en typisk flickdom eller pojkdom utan kan endast nå så långt som ett erkännande av genuskonstruktionen och dess befintlighet.

Konstruktioner, diskurser och dess påverkan, abstrakthet och kraft har varit ständigt närvarande under uppsatsen.

I problemformuleringen försökte jag komma närmare in på det som faktiskt förbryllade mig i mitt letande efter en forskningsbar fråga. De mallar som jag initialt beskrev dem som skulle jag nu vilja kalla för diskursiva konstruktioner. Jag kommer dock inte att ändra denna formulering i efterhand för det symboliserar på något vis den process som jag gått igenom för att nå förståelse och känsla av sammanhang i mitt skrivande.

De diskursiva konstruktionerna blev både ett hjälpmedel men även en utmanare i denna uppsats maratonlopp. Deras närvaro blev ibland en liten djävul på min axel som påtalade att allt jag såg i min empiri bara var i skenet av den diskurs jag själv var en del av. För att arbeta med den motsättningen behövde jag lära mig att acceptera dess närvaro och arbeta med mitt kritiska tänkande, trogenheten till metoden och öppenheten inför andra infallsvinklar och perspektiv som dök upp på vägen.

Referenser

- Alvesson, Mats (2003) *Postmodernism och samhällsforskning*. Malmö: Liber
- Andreassen, Tore (2003) *Institutionsbehandling av ungdomar. Vad säger forskningen?* Stockholm: Gothia
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1979) *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun: Wahlström och Widstrand
- Broberg, Anders & Almqvist, Kjerstin & Tjus, Tomas (2003) *Klinisk barnpsykologi. Utveckling på avvägar*. Stockholm: Natur och Kultur
- Butler, Judith (1993) *Bodies that matter*. New York: Routledge
- Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- Crick, Nicki R. & Grotpeter, Jennifer K. (1995) "Relational Aggression, Gender, and Social-Psychological Adjustment." *Child Development*, Vol. 66, 3, 710-722
- Foucault, M. (2001) *Övervakning och straff. Fängelsets födelse*. Lund: Arkiv förlag.
- Foucault, M. (1993) *Diskursens ordning*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag
- Herz, Marcus & Johansson, Thomas (2011) *Maskuliniteter. Kritik, tendenser, trender*. Malmö: Liber
- Hjerm, Mikael & Lindgren, Simon (2014) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerup

- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Hydén, Margareta (2002) Har sociala problem ett kön? I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red) *Perspektiv på social problem*. Stockholm: Natur och kultur
- Hydén, Margareta & Månsson, Sven-Axel (2006) Kön i teori och praktik. I Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.). *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur
- Kullberg, Christian (2012) Introduktion: Genus i socialt arbete. I Kullberg, Christian & Herz, Marcus & Fäldt, Johannes & Wallroth, Veronika & Skillmark, Mikael (red) *Genus i socialt arbete*. Malmö: Liber AB
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2014) *Hegemony and socialist strategy. Towards a radical democratic politics*. London: Verso
- Lindgren, Simon (2007) *Sociologi 2.0. Samhällsteori och samtidskultur*. Malmö: Gleerups utbildning AB
- Lindgren, S. (2014) ”Kvalitativ analys”, ”Kodning”, ”Tematisering”, ”Summering”. I Hjerm, Mikael & Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (red) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups
- Mattson, Tina (2007) Socialt arbete, kön och normalitet. I Svensson, Kerstin (red) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Payne, Malcom (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur
- Ponnert, Lina (2003) *Mellan klient och rättssystem. Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lund: Lunds Universitet

Repstad, P. (2007) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap.*

Lund: Studentlitteratur

Sahlin, I. (1999) Diskursanalys som sociologisk metod. I Sjöberg, Katarina (red) *Mer än kalla fakta. Kvalitativ forskning i praktiken.* Lund: Studentlitteratur

Schlytter, Astrid (1999) *Kön och juridik i socialt arbete.* Lund: Studentlitteratur

Schlytter, Astrid (2000) ”Kvinnokroppen som text.” *Socialvetenskaplig tidsskrift 1-2, sid 109-119.*

Sjöblom, Yvonne (2002) *På väg ut. När ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån ur socialtjänstens perspektiv.* Stockholm: Stockholm Universitet

Socialstyrelsen (1997:15) *Socialstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.* http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/12728/1997-10-15_1997_15.pdf (2014-06-12)

Svensson, Eva-Maria (2001) *Genusforskning inom juridiken.* Stockholm: Högskoleverket

Ungdomsstyrelsen (2013:4) *Fokus 13. Unga och jämställdhet.*

Vetenskapsrådet (2014) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (2014-08-04)

Winther Jorgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod.* Lund: Studentlitteratur

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken.* Studentlitteratur: Lund